

БУРОВА О. М.

к. е. н., старший викладач
Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського
riddle-vvv@mail.ru

ВОЛОШИНА В. В.

магістр
Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського
riddle-vvv@mail.ru

БАЗОВІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

В статті досліджено аспекти організації бухгалтерського обліку основних засобів із застосуванням комп'ютерних технологій з метою прискорення опрацювання даних первинних і зведених документів. Розглянуто основні задачі автоматизації та етапи ведення обліку основних засобів на підприємстві. Досліджена система методів і способів пошуку, збору, накопичення, зберігання і обробки інформації щодо обліку основних засобів. Особлива увага приділена проблемним питанням автоматизації обліку амортизаційних відрахувань та ремонту основних засобів з використанням бухгалтерських програм.

Ключові слова: основні засоби, автоматизація обліку, комп'ютерні програми, інформаційне середовище.

БУРОВА О. Н.

к. э. н., старший преподаватель
Николаевский национальный университет имени В. О. Сухомлинского
riddle-vvv@mail.ru

ВОЛОШИНА В. В.

магистр
Николаевский национальный университет имени В. О. Сухомлинского
riddle-vvv@mail.ru

ОСНОВНЫЕ АСПЕКТЫ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕТА ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ В ИНФОРМАЦИОННОЙ СРЕДЕ

В статье исследованы аспекты организации бухгалтерского учета основных средств с применением компьютерных технологий для ускорения обработки данных первичных и сводных документов. Рассмотрены основные задачи автоматизации и этапы ведения учета основных средств на предприятии. Исследована система методов и способов поиска, сбора, накопления, хранения и обработки информации по учету основных средств. Особое внимание уделено проблемным вопросам автоматизации учета амортизационных отчислений и ремонта основных средств с использованием информационных систем.

Ключевые слова: основные средства, автоматизация учета, компьютерные программы, информационная среда.

BUROVA O. M.

candidate of economical sciences, senior lecturer
Mykolaiv V. Sukhomlinsky National University
riddle-vvv@mail.ru

VOLOSHYNA V. V.

master's degree
National V. Sukhomlinsky National University
riddle-vvv@mail.ru

BASIC ASPECTS OF ORGANIZATION ACCOUNT OF FIXED ASSETS IN THE INFORMATION ENVIRONMENT

The article deals with aspects of accounting of fixed assets using computer technology to accelerate the processing of primary and summary documents. Considered the main task automation and maintenance phases of fixed assets in the enterprise. Studies of methods and tools to search, collect, collection, and processing of information accounting for fixed assets. Particular attention is paid to the problem area of automation of accounting depreciation and maintenance of fixed assets using accounting software.

Keywords: fixed assets, automation of accounting, computer programs, IT environment.

Постановка проблеми. Здійснення ефективних заходів щодо стабілізації економіки України і перехід до ринкових відносин потребують принципово нових підходів до управління основними засобами. Ринок вимагає швидкого реагування на зміни господарської ситуації, яка пов'язана з управлінням основними засобами та його впливом на фінансово-господарську діяльність. Стан та використання основних засобів є важливими для забезпечення конкурентоспроможності, а їх склад та структура зумовлюють можливості підприємства стосовно організації виробничого процесу. В реаліях сучасного бізнесу користувачі прагнуть отримувати обґрунтовану та якісну інформацію про стан та використання основних засобів, що дасть змогу ефективно керувати підприємством. Процес відображення їх в обліку, який складався роками не задовольняє інформацією управлінський персонал. Тому станом на сьогоднішній день важливим є вирішення питання пристосування сучасної системи обліку основних засобів на підприємствах до вимог оптимізації оперативності та достовірності надання інформації, що можливо здійснити шляхом впровадження і розвитку сучасних інформаційних систем в обліковий процес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На дану проблематику завжди звертали увагу учені-економісти. Вагомий внесок у розвиток теоретичних засад і методичних підходів до вирішення проблеми обліку основних засобів внесли: Бутинець Ф.Ф., Голов С.Ф., Грабова Н.М., Дарманська Г.О., Демяненко М.Я., Карабаза І.А., Лень В.С., Нашкерська В.В., Сопко Н.Г., Ткаченко Н.М. та ін. Однак більшість досліджень стосуються проблем автоматизації загальних ділянок обліку, не заглиблюючись у специфіку окремих складових, у той час як проблеми автоматизації обліку основних засобів є найбільш актуальними, так як ця ділянка, як правило, автоматизується однією з перших, оскільки без основних засобів неможлива діяльність суб'єктів господарювання. Тож, нагальною проблемою є підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління основними засобами підприємства.

Метою даної статті є розгляд актуальних проблем автоматизації обліку основних засобів, проведення аналізу функціональних можливостей програмної системи «1С: Підприємство» для відображення інформації про основні засоби підприємства.

Викладення основного матеріалу дослідження. Раціональне управління основними засобами потребує своєчасного оперативного обліку за їх надходженням і використанням, а це неможливо без застосування в обліку комп'ютерних технологій. Останнім часом в системі бухгалтерського обліку відбувається якісно новий етап, який характеризується прагненням до створення інтегрованих автоматизованих систем, що поєднують усі завдання управління. Цьому сприяють розподілені обчислювальні системи й мережі, засоби ведення баз даних, засоби проектування й впровадження функціональних підсистем. Впровадження інтегрованої автоматизованої системи для будь-якого підприємства є однією з найбільш трудомістких і дорогих програм розвитку.

Застосування комп'ютерних технологій в бухгалтерському обліку значно підвищує продуктивність праці бухгалтерів і суттєво покращує його організацію на підприємстві, а також вносить позитивні зміни до технології роботи бухгалтерії.

Кожна програма бухгалтерського обліку містить певний набір інструментів, вбудовані сервісні механізми, необхідні для роботи користувача з комп'ютером. Огляд існуючих програм бухгалтерського обліку, що містять відповідний модуль для обліку основних засобів («1С: Бухгалтерія», «Парус-Підприємство», «Дебет+», та ін.) показав, що в них передбачені такі можливості, як створення інвентарної картотеки основних засобів; ведення первинної документації, нарахування зносу, переоцінка об'єктів основних засобів; облік витрат на утримання і поліпшення даного об'єкту обліку; формування окремих звітних форм з обліку основних засобів. Водночас, вищевказані програми в своєму базовому варіанті не

пристосовані до обліку оренди основних засобів, цьому випадку автоматизація облікового процесу повинна враховувати специфіку орендних операцій і охоплювати, крім вищевказаних, і такі елементи, як оформлення договорів оренди, розрахунок орендних платежів, контроль за станом розрахунків з контрагентами [1, с. 143].

Найбільш оптимальною з точки зору можливості її модифікації є програма «1С: Підприємство», в якій можна автоматизувати всі необхідні ділянки обліку операцій за допомогою конфігуратора. На сьогоднішній день найбільш актуальною версією платформи «1С: Підприємство» є версія 8.1. «1С: Підприємство 8.1», яка призначена для автоматизації бухгалтерського і податкового обліку, включаючи підготовку обов'язкової звітності, в організаціях, що здійснюють будь-які види комерційної діяльності: оптову і роздрібну торгівлю, комісійну торгівлю, надання послуг, виробництво тощо.

Облік основних засобів на підприємствах ведеться у відповідності з П(С)БО 7 «Основні засоби», тому можна виділити наступні задачі автоматизації обліку основних засобів: облік об'єктів основних засобів за місцями зберігання та класифікаційними групами; облік і контроль за правильністю та своєчасністю відображення руху основних засобів (надходження, вибуття, переміщення); нарахування й відображення амортизації основних засобів, облік витрат на ремонт, модернізацію та реконструкцію основних засобів; здійснення переоцінки основних засобів (дооцінка, уцінка); виявлення морально застарілих об'єктів основних засобів на підприємстві.

Програма «1С: Підприємство 8.1» має у своєму розпорядженні необхідний набір спеціалізованих засобів (довідників, документів, звітів) для обліку й аналізу результатів більшості операцій з основними засобами. Вміле і раціональне використання яких дозволяє: істотно скоротити час і витрати праці на відображення в обліку поточних операцій із основними засобами підприємства; оперативно одержувати інформацію про наявність і рух основних засобів як у цілому по підприємству, так і в розрізі місць зберігання та класифікаційними групами.

Основним засобом у типовій конфігурації «1С: Бухгалтерія 8.1» вважається об'єкт, введений в експлуатацію. Саме при оформленні операції введення в експлуатацію визначаються всі параметри обліку основних засобів. Перелік об'єктів основних засобів та інших необоротних активів зберігається в довіднику «Основні засоби», а всі облікові параметри фіксуються в реєстрах відомостей системою автоматично. Основним принципом ведення обліку основних засобів в підсистемі є їх пооб'єктний облік, тобто кожен об'єкт основних засобів повинен враховуватися окремо, як самостійний елемент довідника «Основні засоби». Для ведення пооб'єктного обліку основних засобів використовуються рахунки плану рахунків бухгалтерського обліку: всі субрахунки рахунку 10 «Основні засоби». Необхідно враховувати, що аналітичний облік в програмі ведеться за допомогою спеціального механізму «субконто». Під видом субконто розуміють сукупність однотипних об'єктів аналітичного обліку. Наприклад, рахунок 10 «Основні засоби» має два субконто – «Необоротні активи» та «Місця зберігання» [5, с. 188].

Основна інформація про об'єкти основних засобів (параметри їх обліку) зберігається не в довіднику, а в реєстрах відомостей. Ця інформація вноситься користувачем у формі документів введення в експлуатацію або введення залишків, а реєстри відомостей заповнюються автоматично при проведенні документів. Дані про рахунки обліку необоротних активів і приналежності до податкової групи визначається тільки при введенні в експлуатацію основного засобу. Аналітичний облік необоротних активів ведеться за матеріально-відповідальним особам і підрозділам, за якими основні засоби закріплені.

Для створення набору даних руху основних засобів заповнюються різноманітні документи в залежності від змісту господарської операції. Найбільш поширеною є операція надходження (придбання) об'єкта основних засобів та введення його в експлуатацію. Для автоматизації процесу відображення цих операцій заповнюється документи: витрати на придбання оформлюються за допомогою документа «Прибуткова накладна»; додаткові витрати, які входять у первісну вартість об'єкта відображають у документі «Витрати на

придбання»; вартість прийнятих в експлуатацію основних засобів за допомогою «Акт введення в експлуатацію» [4, с. 145].

При прийнятті до обліку об'єкта основного засобу вказуються рахунок бухгалтерського обліку основних засобів і рахунок амортизації, матеріально відповідальна особа, спосіб амортизації та строк корисного використання основного засобу. Для нарахування амортизації основних засобів використовується документ «Нарахування амортизації». Необхідно пам'ятати, що для цієї операції існує рахунок 13 «Знос (амортизація) необоротних активів», який ведеться в розрізі субконто «Необоротні активи». Вибір рахунка обліку об'єкта та зносу здійснюється при оформленні операції введення в експлуатацію і фіксується системою в довідковому реєстрі відомостей. Метод нарахування амортизації задається для кожного основного засобу і залежно від обраного рахунки бухгалтерського обліку змінюється набір можливих методів нарахування амортизації. При цьому можна використовувати складні способи амортизації, розподіляти суми нарахованої амортизації між декількома рахунками або об'єктами аналітичного обліку. Для основних засобів, що використовуються сезонно, можна вказати графік нарахування амортизації. Нарахування амортизації по всім основним засобам виконується в кінці кожного місяця автоматизованою регламентною операцією.

Не менш актуальною є проблема автоматизації обліку витрат на ремонт основних засобів. Для цієї мети необхідно використовувати електронний документ «Модернізація необоротних активів». З метою вирішення проблеми дефіциту коштів на проведення ремонтних робіт доцільно в бухгалтерському обліку формувати ремонтний фонд на основі забезпечень майбутніх витрат і платежів, використовуючи для цих цілей субрахунок 474 «Забезпечення інших виплат і платежів». Варто відзначити, що в жодному нормативно-правовому акті України не надано типові форми для розрахунку забезпечень майбутніх витрат і платежів, тому виникає необхідність не тільки в автоматизації розрахунку відрахувань у резерв, але і в розробці типових форм [2, 3].

З метою застосування вищевказаної методики в конфігураторі системи «1С: Підприємство 8.1», пропонуємо створювати електронний документ «Розрахунок місячних сум відрахувань на формування (поповнення) забезпечення майбутніх витрат на ремонт власних основних засобів». У цьому документі повинні вказуватися первісна вартість основних засобів і сума накопиченого зносу за базисний період, кошторисна вартість запланованих робіт з капітального ремонту, на підставі цих даних програма автоматично повинна розрахувати суму відрахувань у резерв.

Деякі труднощі викликають різні підходи щодо обліку витрат на ремонт основних засобів за нормами Податкового кодексу України та за П(С)БО 7. Згідно зі ст. 146.12 ПКУ витрати на поліпшення основних засобів включаються до валових витрат, але не більше 10% сукупної балансової вартості всіх груп основних засобів на початок звітного року [3], а в П(С)БО 7 «Основні засоби» всі ці витрати відносяться на витратні рахунки [2]. Виходячи з цього, ми пропонуємо об'єднати бухгалтерський та податковий обліки, відкривши в системі 1С спеціальний рахунок 156 «Витрати на поліпшення основних засобів» на якому акумулювались би усі витрати протягом періоду ремонту з подальшим віднесенням таких витрат на збільшення первісної вартості об'єкта основних засобів. Незважаючи на те, що перелік рахунків в системі «1С: Підприємство 8.1» налаштований при конфігуруванні системи, користувач може самостійно додавати і налаштовувати рахунки і субрахунки в план рахунків. Відкриття додаткового рахунку 156 дасть змогу ефективно контролювати витрати на поліпшення основних засобів, складання фінансової та податкової звітності. Витрати на удосконалення основних засобів у розмірі 10% балансової вартості всіх груп основних засобів, зосереджених на цьому рахунку буде відноситись до складу податкових витрат, а сума, яка перевищує даний 10% мінімум, буде відноситись на підвищення первісної вартості об'єктів, які знаходяться на капітальному ремонті, модернізації або реконструкції.

Реалізація даної пропозиції відкриває нові можливості для здійснення фінансового прогнозування витрат на поліпшення основних засобів та мобілізації резервів на підвищення

ефективності використання основних засобів та оперативного прийняття управлінських рішень.

Отже, при застосуванні комп'ютерних програм вдосконалення обліку може відобразитися в наступному: збільшенні кількості інформації, одержуваної з бухгалтерського обліку; зниженні числа бухгалтерських помилок; підвищенні оперативності та економічності бухгалтерського обліку основних засобів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Застосування бухгалтерських програм дає можливість отримувати оперативну і якісну інформацію з обліку господарських операцій основних засобів. Це позитивно впливає на роботу всього підприємства, яке працює в ринкових умовах, що значно підвищує рівень управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. Поліпшується організація і знижується трудомісткість ведення обліку, підвищується продуктивність праці облікового персоналу, знижуються витрати на ведення обліку. Це дасть змогу прискорити обліковий процес, заповнення первинних документів автоматизовано зменшить ризик втрати того чи іншого документу.

На сучасному етапі розвитку та постійних змін нормативно-правового забезпечення обліку об'єктів основних засобів виникає суперечність між технічними можливостями програмного продукту «1С: Підприємство», управлінськими й обліковими процесами та явищами на підприємствах. Тому використання результатів даної статті дасть змогу поєднати поставлені завдання в єдиний робочий процес, врахувати всі нюанси та недоліки чинного законодавства з обліку об'єктів основних засобів.

В сучасних умовах господарювання підприємствам варто використовувати для обліку основних засобів програму «1С: Підприємство 8.1». В запропонованій інформаційній базі можна вести не тільки фінансовий облік, а й податковий та управлінський. У даній версії виконуються всі вимоги стандарту, автоматизовано всі операції, підтримуються всі методи нарахування амортизації: прямолінійний, зменшення залишку, прискореного зменшення залишку, кумулятивний (за сумою чисел), виробничий, з урахуванням сезонних коефіцієнтів, податковий, 100%, 50% — 50%. Амортизація одного засобу може розподілятися за різними напрямками діяльності. Тому використання «1С: Підприємство 8.1» є альтернативним вибором для поліпшення обліку основних засобів на підприємствах.

Автоматизація облікових процедур має важливе наукове та практичне значення. Незважаючи на значний розвиток автоматизації бухгалтерського обліку, такі господарські операції, як облік зменшення (відновлення) корисності необоротних активів, досі не автоматизовані. Тому автоматизація цих операцій може бути об'єктом подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Береза А.М. Основи створення інформаційних систем : [навчальний посібник] / А.М. Береза ; Мін-во освіти і науки України, КНЕУ. – [2-е вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2010. – 214 с.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : затв. наказом МФУ від 27 квітня 2000 р. № 92, із змінами і доп. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>
3. Податковий кодекс України. – Суми : ТОВ «ВВП НОТІС», 2011. – 267 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page16>
4. Терещенко Л.О. Інформаційні системи і технології в обліку : [навч. посіб.] / Л.О. Терещенко, І.І. Матієнко-Зубенко. – К. : КНЕУ, 2009. – 187 с.
5. Шипунова О.В. Основні аспекти організації обліку необоротних активів у середовищі комп'ютерних інформаційних систем / О.В. Шипунова // Збірник наукових праць. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2010. – Вип. 28. – С. 187–195.